

GEOfood-manifesti

Yhteiskunnan on muututtava voimakkaasti, jotta YK:n kestävän kehityksen tavoitteet voidaan saavuttaa vuoteen 2030 mennessä. Elintarviketeollisuus on muutoksessa avainasemassa. Maatalousalan rooli on keskeinen ratkottaessa ilmastonmuutokseen, biologisen monimuotoisuuden vähenemiseen, ruoan niukkuuteen ja väestönkasvuun liittyviä maailmanlaajuisia ongelmia. Maailman 570 miljoonasta maatilasta noin 500 miljoonaa eli 88 % on perhetiloja, ja ne vastaavat noin 80 % maapallon ruoantuotannosta.

Ilmastokriisi - todellinen skenaario

Elintarvike- ja muu maa- ja metsätaloustuotanto, kuten puuvillan ja biopolttoaineiden kasvatusta, kuuluvat kehittyneissä ja kehittyvissä maissa merkittävimpiin ympäristön pilaajiin. Puolet maailman trooppisista metsistä on raivattu, ja metsiä menetetään edelleen noin 18 miljoonaa hehtaaria vuodessa. Tämä vastaa Englannin ja Walesin kokoista aluetta. Biologisen monimuotoisuuden häviäminen on tuhatkertaista luonnolliseen sukupuuttojen määrään verrattuna. Suurimpien lajien populaatiot ovat laskeneet noin 60 % vuodesta 1970 lähtien. Henkeä kohti laskettu liha- ja maitotuotteiden kysyntä kasvaa edelleen, mikä kasvattaa niiden tuottamiseen tarvittavaa maa-alaa. Maataloustuotantoa ei kuitenkaan voida enää juurikaan laajentaa luopumatta kriittisistä ympäristö- ja ilmastotavoitteista. Tämän lisäksi maailman väkiluvun arvioidaan kasvavan 7,6 miljardista 11 miljardiin vuosisadan loppuun mennessä.

Intensiiviset viljelymenetelmät ja kasvava kemikaali riippuvuus ovat pääsyy Saksan hyönteismäärien vähenemiseen 80 %:lla 1980-luvun loppupuolelta. Suuntaus on samankaltainen ympäri maailman.

Maatalous, elintarvikkeiden jalostus ja niistä johtuvat maankäytön muutokset aiheuttavat lähes kolmanneksen maailman kasvihuonekaasupäästöistä. Luonnonvaraisten kalakantojen kalastus on kestänyt, ja kolmasosa kaupallisesta kalastuksesta luokitellaan liikakalastukseksi. Hieman yli puolen vuosisadan aikana 90 prosenttia merten huippupetojen, kuten tonnikalan, miekkakalan ja haiden, populaatioista on hävitetty. Lisäksi pohjatroulaus ja muut ympäristölle haitalliset kalastusmenetelmät vahingoittavat vakavasti rannikko- ja meriekosysteemejä. On arvioitu, että vuoteen 2030 mennessä puolet maailman väestöstä kärsii vakavasta vesipulasta. Samaan aikaan maatalous käyttää vedestä kaksi kolmasosaa. Veden niukkuudesta kärsivillä alueilla maatalouden kasteluvetena käytetään 90–95 % vedestä.

Ainakin kolme neljäsosaa sisävesien ja merialueiden rehevöitymistä ja happikatoa aiheuttavista typpipäästöistä on lähtöisin ruoantuotannosta. Arvioidaan, että reaktiivista typpeä vapautuu vesiin kaksinkertainen määrä kestävään enimmäistasoon nähden. Fosforin osalta tilanne on samankaltainen. On arvioitu, että reaktiivisten typpilajien vapautuminen on jo kaksinkertaista kestävään enimmäistasoon

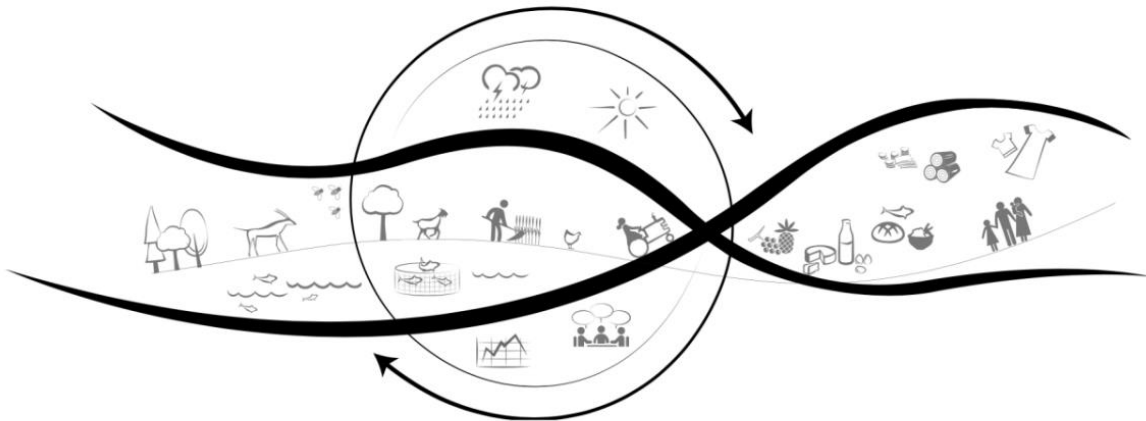
verrattuna, ja sama huoli koskee fosforia. Valtamerien kasvava ravinnepitoisuus, muut saasteet ja ilmastonmuutoksen myötä kohoavat lämpötilat vahingoittavat meriekosysteemejä. Vuosien 2016–2017 lämpöaalto vaikutti noin 90 %:iin Suuresta Valliriutasta, ja puolet koralleista kuoli.

EU on laatinut pitkän aikavälin strategian, jolla pyritään kasvihuonekaasupäästöjen nollassa vuoteen 2050 mennessä (Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, Euroopan komissio, 2020). Riittävä ruoan, rehun ja kuitujen tuotanto on edelleen tärkeä osa Euroopan taloutta, mutta maa- ja metsätalouden odotetaan pyrkivän samanaikaisesti hiilineutraaliuteen. Biomassan kysynnän odotetaan kasvavan, kun lämpöä, polttoaineita, biokaasua, rakennusmateriaaleja ja kestävä kehityksen mukaisia biopohjaisia tuotteita, kuten biokemikaaleja, tuotetaan yhä enemmän. Biomassaa tuotetaan eri lähteistä, jotta tuotanto pysyy kestävällä tasolla ja jotta metsien olemassa olevat hiilivarat säilyvät tai niitä voidaan jopa kasvattaa. Maatalouden muita kuin hiilidioksidipäästöjä vähennetään pääasiassa innovaatioiden, kuten lannoitteiden ja muiden kemikaalien käytön optimointiin tähtäävien täsmäviljelymenetelmien, karjan tuottavuuden parantamisen sekä lannan kaasutuksen avulla. EU:n strategia perustuu myös maatalousmaan hiilensidonnassa kasvattamiseen parempien viljelymenetelmien, kuten peltometsäviljelyn, suorakylvön ja peitekasvien käytön avulla.

Metsityksen ja pilaantuneiden ekosysteemien ennallistamisen avulla voidaan edistää useita tavoitteita: hiilidioksidin sidontaa, biodiversiteettiä, maaperän ja vesien suojelua ja biomassan tuotantoa. [1]

Kestävän ruoantuotannon ja maatalouden viisi peruseriaatetta [2]

The 5 principles of Sustainable Food and Agriculture

1. Resurssitehokkuuden parantaminen
2. Luonnonvarojen suojelu
3. Maaseudun elinvoimaisuuden, tasavertaisuuden ja sosiaalisen hyvinvoinnin parantaminen maatalouden avulla
4. Ihmisten, yhteisöjen ja ekosysteemien sopeutumiskyvyn parantaminen
5. Vastuullinen ja tehokas hallinto

Kuinka nämä viisi perusperiaatetta voidaan saavuttaa?

Perusperiaatteet voidaan saavuttaa YK:n kestävän kehityksen ohjelman, Agenda 2030:n, avulla. Tämä vaatii uudistavia toimia, kestävän kehityksen periaatteiden omaksumista ja köyhyyden ja nälän perimmäisten syiden poistamista.

Kestävämpien ruokavalioiden pitää olla osa kokonaisvaltaista strategiaa, jolla parannetaan ruokaturvaa ja ravitsemusta sekä ruoantuottajien toimeentuloa, tuetaan taloudellista kasvua, vähennetään ilmastovaikutuksia ja ennallistetaan ekosysteemejä.

Nämä 20 toisiinsa kytkeytyvää toimenpidettä toteuttavat Agenda 2030:n kestävän kehityksen visiota, jossa ruokaa ja maataloustuotantoa, ihmisten toimeentuloa ja luonnonvarojen käyttöä hallinnoidaan kokonaisuutena eikä toisistaan erillisinä. Ainoastaan päämäärät eivät ole tärkeitä, vaan myös tavat, joilla ne saavutetaan. Julkiset ja yksityiset toimijat osallistuvat kehittämissuunnitelmien laillistamiseen, muotoiluun ja työhön niiden saavuttamiseksi.

Nämä toimet yhdistävät kestävän kehityksen kolme ulottuvuutta ja edellyttävät osallistumista ja kumppanuuksia eri toimijoiden välillä. Tunnistamalla synergioita, ymmärtämällä kompromisseja ja hahmottelemalla kannustimia nämä 20 toimenpidettä auttavat valtiota rakentamaan maailmaa, jossa ei kärsitä nälästä ja jossa tulevaisuus on kaikille valoisampi. Niillä puututaan todellisiin ongelmiin, joita valtiot kohtaavat nälän poistamisessa ja rakentaessaan valoisampaa tulevaisuutta kaikille.

1. Helpotetaan tuotantoresurssien, rahoituksen ja palvelujen saatavuutta.
2. Liitetään pienet toimijat markkinoihin.
3. Kannustetaan tuotannon ja tulonlähteiden monipuolistamiseen.
4. Parannetaan tuottajien tietämystä ja kehitetään heidän taitojaan.
5. Parannetaan ja ennallistetaan maaperää.
6. Suojellaan vesiä ja hallinnoidaan niukkoja vesivaroja.
7. Suojellaan biodiversiteettiä ja ekosysteemien toimintoja.
8. Vähennetään hävikkiä, kannustetaan uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen sekä edistetään kestävää kulutusta.
9. Osallistetaan ihmisiä ja taistellaan eriarvoisuutta vastaan.
10. Turvataan maanhallintaoikeudet.
11. Hyödynnetään sosiaalisen suojelun työkaluja tuottavuuden ja tulojen kasvattamiseksi.
12. Parannetaan ravitsemusta ja edistetään tasapainoisia ruokavaloita.
13. Ehkäistään shokkitilanteita ja suojaudutaan niitä vastaan, mikä parantaa sopeutumiskykyä.
14. Valmistaudutaan shokkitilanteisiin ja vastataan niihin.
15. Käsitellään ilmastonmuutosta ja sopeudutaan siihen.
16. Vahvistetaan ekosysteemin sopeutumiskykyä.
17. Parannetaan poliittista vuoropuhelua ja koordinaatiota.
18. Vahvistetaan innovaatiojärjestelmiä.
19. Sopeutetaan ja parannetaan investointeja ja rahoitusta.
20. Vahvistetaan suotuisaa ympäristöä ja uudistetaan institutionaalista kehystä.

UGG:n rooli kestävässä ruoantuotannossa ja maataloudessa

UNESCO Global Geoparkit ovat ”yhtenäisiä maantieteellisiä alueita, joiden kansainvälisesti merkittäviä geologisia kohteita ja maisemia hallinnoidaan kokonaisvaltaisesti suojelu, koulutus ja kestävä kehitys huomioiden”.

Geoparkien suojelun ja kestävä kehityksen yhdistävä ja paikalliset yhteisöt osallistava alhaalta-ylös - lähestymistapa on yhä suosittumpaa.

Geoparkeilla on monenlaista kulttuuriin, matkailuun, koulutukseen, kestävään kehitykseen ja paikallisiin ruokakokemuksiin liittyvää toimintaa. Vaikka geoparkien koko, paikallisuus, sosiaaliset olosuhteet, kulttuuri ja maisemat eri puolella maailmaa ovat hyvin erilaisia, niiden toimintoja yhdistävät usein kytkökset ruokaan. UNESCO Global Geoparkeja yhdistävä teema on kestävyys, joka liittyy paikalliseen ruokaan, maataloustuotannon ja paikallisten tuottajien arvostuksen kasvattamiseen sekä luonnonvarojen ja matkailun vuorovaikutukseen.

UNESCO Global Geoparkit ovat osa Agenda 2030 -ohjelmaa ja sitoutuneet YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin. Geoparkit edistävät maapallon ja luonnonvarojen suojelua. Tavoitteena on kaikille parempi tulevaisuus. Geoparkien ydintehtäviin lukeutuu ”kehittää ja toimeenpanna työkaluja, joilla seurataan kestävä kehityksen vaikutuksia työpaikkoja luovalle sekä paikallisen kulttuurin ja tuotteiden merkitystä korostavalle kestävä matkailulle” kestävä kehityksen tavoitteen 12 mukaisesti. UNESCO Global Geoparkit toimivat hautomoina parhaille käytännöille ja innovatiivisille ratkaisuille, jotka osallistavat paikallisia yhteisöjä, edistävät investointeja maatalouskäytäntöjen parantamiseksi, kohottavat ruokajärjestelmän arvoa, tukevat pieniä ja keskisuuria yrityksiä, parantavat työllisyyttä ja kohentavat työoloja. Geoparkit tekevät tiivistä kansainvälistä, kansallista, alueellista ja paikallista yhteistyötä sekä edistävät kumppanuuksia ja verkostoitumista.

GEOfood voi osaltaan vastata seuraaviin haasteisiin (FAO):

- Köyhyyden poistaminen maaseutualueilla on kriittinen askel kohti elintarviketurvaa (SGD 1)
- Ruoan on oltava turvallista, riittävää ja edullista kaikille (SGD 2)
- Terveys alkaa ravinnosta (SGD 3)
- Ravitseva ruoka on kriittistä oppimiselle (SGD 4)
- Sukupuolten tasa-arvo voi lisätä maatalouden tuottavuutta viidenneksellä (5 SGD)
- Kestävällä maataloudella voidaan vaikuttaa veden niukkuuteen (SGD 6)
- Elintarvikejärjestelmien on irrottauduttava fossiilisten polttoaineiden riippuvuudesta (SGD 7)
- Ruokatuotannon kasvu matalan tulotason maissa voi puolittaa köyhyyden (8 SGD)
- Innovaatiot avaavat pienviljelijöille uusia markkinoita (SGD 9)
- Maareformilla oikeudenmukaiset oikeudet maatalousmaahan (10 SGD)
- Investoinnit maaseudulle voivat hillitä hallitsematonta kaupungistumista (SGD 11)
- Ruokaturvan saavuttamiseen liittyy jätemäärän vähentäminen (SGD 12)
- Maatalous on ilmastonmuutoksessa avainasemassa (SGD 13)
- Kolme miljardia ihmistä saa kalasta 20 % päivittäisestä eläinproteiinista (SGD 14)
- Metsissä on yli 80 % maanpäällisestä biologisesta monimuotoisuudesta (15 SGD)
- Nälän lopettaminen voi edistää rauhaa ja vakautta (SGD 16)
- Kumppanuudet auttavat saamaan eri ihmisryhmien ääniä kuuluviin (SGD 17)

GEOfood-VISIO

GEOfood-merkillä on selkeä filosofia: paikallisyhteisöjen tukeminen sekä UNESCO Global Geoparkien kokonaisvaltainen ja alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa ovat myös GEOfood-brändin ydin.

GEOfood-brändin juuret ovat UNESCO Global Geoparkeissa, ja niitä voidaan käyttää vain näillä alueilla.

On tavoitteena, että vuoden 2023 loppuun mennessä GEOfood-brändi on käytössä vähintään 30 %:ssa Euroopan ja vuoteen 2025 mennessä 10 %:ssa muualla maailmassa sijaitsevista geoparkeista.

GEOfood-MISSIO

GEOfoodin missiona on tukea paikallisyhteisöjen kestävästä kehityksestä, mikä edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

GEOfood pyrkii toimimaan UNESCO Global Geoparkien arvojen ja alhaalta ylös -lähestymistavan mukaisesti.

GEOfoodin TAVOITTEET

GEOfoodin tavoitteena on vahvistaa paikallisten sidosryhmien ja Geopark-identiteetin välisiä yhteyksiä.

Päätavoitteena on lisätä suuren yleisen tietoisuutta paikallisen ruoan ja geologisen perinnön yhteyksistä. GEOfood-tuotemerkinnöissä korostetaan alueen geologisen perinnön erityisyyttä ja sen vaikutuksia alueen ruoka- ja kulttuuriperintöön.

- GEOfood on innovatiivinen tapa yhdistää kaikki väestöryhmät alueeseen. Ruoka on kansainvälinen kieli, jota kaikki ymmärtävät. Ruoan avulla ihmiset voidaan yhdistää maaperään ja luontoon. Tavoitteena on vahvistaa lähiruokaan liittyvää koulutusta sekä ohjata luonnonvarojen vastuulliseen käyttöön.
- GEOfood-brändin tavoitteena on luoda UNESCO Global Geoparkien välille kumppanuusverkosto, jolla on yhteinen missio ohjata paikallisia, alueellisia ja kansallisia käytäntöjä kohti innovatiivista ruokajärjestelmää ja aluesuunnittelua, joka vahvistaa kaupunkien ja maaseudun välistä vuorovaikutusta.

Uskomme, että UNESCO Global Geoparkit voivat tekemällä yhteistyötä asukkaiden ja yhteisöjen kanssa yhdistää maaseutu- ja kaupunkialueita. GEOfood tukee alueita yhteyden vahvistamisessa tarjoamalla niille työkalun paikallistalouden vahvistamiseen.

GEOfood-TOIMET

Tuemme yhdessä kestävästä kehityksestä: GEOfood-brändiä voivat käyttää vain yritykset, jotka täyttävät tietyt ympäristöstandardit:

- Biologisen monimuotoisuuden edistäminen ja maaperän laadun parantaminen vastuullisten ja kestävien maanviljelykäytäntöjen avulla.
- Luomalla terveellisen ympäristön ja tuottamalla terveellistä ruokaa ei-kemiallisten tuholaisten ja rikkakasvien torjuntakäytäntöjen avulla.
- Vesivarojen vastuullinen käyttö

- Tehokas jätteen kierrätys
- Kausituotteiden kasvattaminen
- Työntekijöiden oikeuksien kunnioittaminen koko tuotantoprosessin ajan.

Yhdessä tuemme Geoparkin tuottajia, maanviljelijöitä ja yrittäjiä perinteiden säilyttämisessä ja paikallistalouden tukemisessa.

- GEOfood-sertifikaatin voivat saada paikalliset pienet ja keskisuuret yritykset
- Geopark tukee paikallisia yrityksiä mainostamalla niitä ja käyttämällä niiden palveluja erilaisissa tapahtumissa.
- Tuemme yhdessä paikallisen ruoan kulutusta.
- GEOfood-tuotteet valmistetaan paikallisista raaka-aineista.
- Tavoitteenamme on lisätä lähiruoan päivittäistä käyttöä yksityisellä ja julkisella sektorilla.
- Lähiruoan mainostaminen GEOfoodina ravintoloissa, hotelleissa ja kaikkialla Geoparkissa sekä julkisissa palveluissa, kuten ruokaloissa, kouluissa tai toimistoissa.

Etsimme yhdessä uusia mahdollisuuksia tukea yhteisöjä Euroopan Geopark-verkostossa ja Globaalissa Geopark-verkostossa, jotta voimme luoda uusia ruokahävikin vähentämiseen tähtäviä koulutushankkeita sekä kiertotalouteen, lähiruokaan, maatalouteen, kestävään kehitykseen ja matkailuun liittyviä hankkeita.

[1] Sustainable Land-Use and Food System, 2019 Report of the FABLE Consortium.

[2] FAO, <http://www.fao.org/sustainability/en/?platform=hootsuite>